

01.03.2019

Одеса

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ НА ЧЕРГОВИХ ВИБОРАХ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ 31 БЕРЕЗНЯ 2019 РОКУ

РЕЗЮМЕ

- В лютому 2019 р по завершенню кампанії з реєстрації кандидатів збільшилась агітаційна активність кандидатів. По завершенню місяця спостерігачі фіксували прояви агітації 17-ти кандидатів на пост Президента України з 44-х зареєстрованих. Переважна більшість активних кандидатів здійснювала передвиборчу агітацію і в січні. Лише в лютому проявилась агітаційна активність кандидатів Руслана Кошулинського та Олександра Соловійова. Зазначені кандидати не здійснювали дочасної агітації до реєстрації кандидатами.

Найбільш активно по території всієї області здійснюють агітацію кандидати Юлія Тимошенко та Петро Порошенко. Активні, проте переважно в міських поселеннях області кандидати Анатолій Гриценко, Андрій Садовий та Володимир Зеленський. Навпаки, переважно в сільських районах області проявляє активність кандидат Олег Ляшко. Юрій Бойко та Олександр Вілкул проявляють високу агітаційну активність, яка переважно зосереджена на центральному та південному регіоні Одеської області. Посередню активність в здійсненні агітації проявили Сергій Тарута, Руслан Кошулинський та Ольга Богомолець. Поодинокі випадки передвиборчої агітації, які імовірно, є залишками дочасної агітації кандидатів з січня 2019 року, спостерігачі фіксували щодо Сергія Капліна, Євгенія Мураєва, Віталія Скоцика та Олександра Шевченка. Наприкінці лютого спостерігачі вперше зафіксували поодинокі випадки розміщення зовнішньої агітації кандидата Олександра Соловійова.

Кандидати здебільшого були активні в сегменті зовнішньої агітації. Проте в лютому спостерігалось розміщення медійної агітації в друкованих медіа (О. Вілкул, Ю. Бойко, П. Порошенко, А. Садовий, С. Тарута, Ю-я Тимошенко), а також більш активна пряма робота з виборцями (А. Гриценко, В. Зеленський, Р. Кошулинський, О. Ляшко, А. Садовий, С. Тарута, Ю-я Тимошенко), чого не спостерігалось в попередній період.

- В лютому Одеську області відвідало 9-ть кандидатів (О. Богомолець, В. Зеленський, В. Купрій, П. Порошенко, А. Садовий, О. Вілкул, Ю-я. Тимошенко, І. Богословська, А. Гриценко), а також область відвідували відомі партійні лідери, політики та діячі культури для здійснення агітації за кандидатів (О. Ляшко, А.Гриценко, А. Садовий, Р. Кошулинський, Ю-я Тимошенко, В. Зеленський). Регіональну тематику в агітації одноразово використали лише Петро Порошенко та Олександр Вілкул.

Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року Громадянська мережа ОПОРА проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено 204 спостерігачі по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще понад 1 500 спостерігачів. Вони також здійснюватимуть паралельний підрахунок голосів (PVT – parallel vote tabulation) з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямой агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.

- **Звітний період не відмітився масовими порушеннями. Найчастіше спостерігачі фіксували порушення, що пов'язані з випуском друкованої агітаційної продукції без вихідних даних, або ж розміщення матеріалів рекламного характеру в ЗМІ без належного маркування.** В порівнянні з січнем в лютому спостерігачі ОПОРИ фіксували значно менше таких випадків: 6 випадків друкованої агітаційної продукції, що не містить вихідних даних та 7 випадків розміщення матеріалів рекламного характеру без належного маркування в друкованих медіа. В лютому також спостерігачі фіксували поодинокі випадки перешкоджання здійсненню передвиборчої агітації через пошкодження агітаційної продукції (5 випадків), а також випадки зловживання державними ресурсами в інтересах кандидатів: використання службового становища для розгортання передвиборчої агітації, публічна підтримка кандидатів посадовцями в робочий час, розміщення агітаційних матеріалів в приміщенні місцевого органу влади.
- **Резонансною подією лютого стали масові заповнення громадянами Одеської області заяв до Одеської ОДА з приводу можливості отримання одноразової матеріальної допомоги в разі мінімального доходу громадян.** Під час заходів, які відвідували спостерігачі ОПОРИ, не фіксувалось здійснення агітації. Тим не менш сам факт такої активності, яка не відбувалась в довиборчий період, та підкріплена суттєвими змінами напередодні виборів в грудні 2018 року до обласної цільової програми, з якої планується надати таку одноразову матеріальну допомогу громадянам, містить в собі ознаки протиріччя базовим виборчим правам та принципам проведення виборів, зокрема, ознаки зловживань державними фінансовими ресурсами, що мотивовані участю у виборах.

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів (PVT – parallel vote tabulation)** з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямої агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

АГІТАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПОТЕНЦІЙНИХ ТА ЗАРЕЄСТРОВАНИХ КАНДИДАТІВ У ПРЕЗИДЕНТИ

Агітація зареєстрованих кандидатів.

В лютому 17-ть кандидатів здійснювали передвиборчу агітацію. Не здійснювали агітації в січні, а також до офіційної реєстрації кандидати. Руслан Кошулинський та Олександр Соловйов. Як і в період до офіційної реєстрації кандидати віддавали найбільшу перевагу зовнішній агітації. А найменш затребуваним серед кандидатів в Президенти виявилась агітація в регіональних медіа. В той самий час, в порівнянні з січнем, на підтримку окремих кандидатів розпочала активніше використовуватись пряма робота з виборцями.

Всі 17-ть кандидатів проявили активність в сегменті зовнішньої реклами. Найбільшу агітаційну активність в лютому проявили Юлія Тимошенко та Петро Порошенко. При цьому в сегменті зовнішньої агітації на користь Петра Порошенка здійснюється агітація з боку партії Блок Петра Порошенка «Солідарність», що, по суті є прихованої агітацією, адже партія не є суб'єктом висування кандидата. Середній рівень агітаційної активності проявили Андрій Садовий, Анатолій Гриценко, Олег Ляшко, Володимир Зеленський, Юрій Бойко та Олександр Вилкул. В порівнянні з іншими активними кандидатами, невисоку активність проявили Сергій Тарута, Руслан Кошулинський та Ольга Богомолець. Поодинокі випадки в сегменті зовнішньої агітації зафіксовано з боку Олександра Соловйова та Геннадія Балашова.

Щодо Сергія Капліна, Євгенія Мураєва, Віталія Скоцика та Олександра Шевченка не відбулось заміни поодинокого розміщення агітації в сегменті зовнішньої реклами. Друковану агітаційну продукцію активно поширювали Анатолій Гриценко, Петро Порошенко та Юлія Тимошенко. Середній рівень активності в поширенні друкованої продукції проявив Андрій Садовий, а також Олег Ляшко, і невисокий рівень активності в сегменті поширення друкованої продукції проявили Володимир Зеленський, Руслан Кошулинський та Сергій Тарута.

Поодинокі випадки розміщення агітаційних матеріалів в друкованих ЗМІ області зафіксовано щодо кандидатів Петра Порошенка, Юлії Тимошенко, Андрія Садового, Юрія Бойка, Олександра Вілкула та Сергія Тарути.

На сам кінець пряму роботу з виборцями здійснювали на користь кандидатів Анатолія Гриценка, Володимира Зеленського, Руслана Кошулинського, Олега Ляшка та Андрія Садового. Найбільш активно на рівні обласного центру здійснювали пряму роботу з виборцями на користь кандидатів Андрія Садового та Анатолія Гриценка, а також в лютому в Одеській області більшість ТВО відвідав агітаційний автобус Олега Ляшка. Поодинокі зустрічі з виборцями в лютому здійснювались з представниками партій «Основа» та ВО «Свобода» на користь Сергія Тарути та Руслана Кошулинського відповідно.

Використання гасел/повідомлень, що базуються виключно на проблематиці Одеської області.

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів** (PVT – parallel vote tabulation) з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямой агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

Із 44 кандидатів, тільки Петро Порошенко та Олександр Вілкул використали гасла та повідомлення, які пов'язані із місцевим контекстом.

В с. Маяки розміщено зовнішню рекламу із гаслом: “Ми - Україна. Траса Одеса - Рені. Будуємо дороги - будуємо країну. Петро Порошенко”, яка висвітлює обіцянку відновлення міжнародної траси М-15 Одеса-Рені-кордон із Румунією. А 16 лютого кандидат Олександр Вілкул на зустрічі зі співробітниками Ілльчівського судноремонтного заводу пообіцяв, у разі обрання, буде сприяти відновленню виробничих потужностей підприємства.

Регіональні особливості здійснення агітації.

Місцеві штаби більшості кандидатів здебільшого не здійснюють власних активностей, які не є складовою загальнодержавної кампанії.

В лютому відкриті зустрічі з виборцями проводять місцеві штаби кандидатів Андрія Садового та Олександра Вілкула в обласному центрі, Олега Ляшка в Окнянському районі, а також Сергія Тарути в Савранському, Тарутинському та Березівському районах.

Команди Петра Порошенко, Тимошенко, Гриценко та Садового поширюють друковану агітаційну продукцію через намети.

Візити кандидатів та публічних осіб в інтересах кандидатів.

У звітному періоді з візитами в Одеській обл. перебували 9 кандидатів: Ольга Богомолець (1) 31.01-01.02, Володимир Зеленський (1) 02-03.02, Віталій Купрій (1) 08.02, Петро Порошенко (1) 12.02, Андрій Садовий (1) 16.02, Олександр Вілкул (1) 16-18.02, Юлія Тимошенко (1) 21.02, Інна Богословська (1) 25.02, Анатолій Гриценко 26.02.19 (1).

В лютому для здійснення агітації за 7-ми кандидатів (О. Ляшка, А. Гриценка, А. Садового, Р. Кошулинського, Ю. Тимошенко та В. Зеленського) Одеську область відвідували партійні лідери, а також діячі сфери культури. Окрім концертів «Ліги Сміху», інші заходи кандидатів не набували масштабного суспільного резонансу.

Так, на підтримку Олега Ляшка проводили зустрічі з виборцями народний депутат від РПЛ Віктор Галасюк, а також голова виконавчого комітету РПЛ Юрій Зінченко, на підтримку Анатолія Гриценка зустрічі з громадянами проводили військовий експерт Іван Апаршин, а також Єгор Фірсов, в підтримку Андрія Садового були проведені зустрічі з виборцями дружини кандидата Катерини Кіт-Садової, а також народних депутатів Вікторії Войцицької та Олега Березюка, на підтримку кандидата Юрія Бойка проводив зустріч з виборцями Нестор Шуфріч. З агітаційним візитом на підтримку Руслана Кошулинського завітав народний депутат Андрій Ілленко.

В підтримку Юлії Тимошенко перед виступом кандидатки в м. Чорноморськ відбувся 30-ти хвилинний виступ співака Олександр Пономарьов.

На сам кінець, під час концертів «Ліги Сміху», які відбулись в Чорноморську та Білгороді-Дністровському на початку лютого, транслювались агітаційні ролики кандидата Володимира Зеленського.

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів** (PVT – parallel vote tabulation) з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-полю. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямої агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Поширення агітації без вихідних даних. Фінансування агітації не з виборчих фондів кандидатів.

В лютому кількість випадків поширення агітаційних матеріалів, що не містять вихідних даних, значно зменшилась, в порівнянні з останнім тижнем січня. Агітацію без вихідних даних на зовнішніх носіях реклами спостерігачі фіксували на початку лютого, що, імовірно, може бути пов'язано з початком періоду офіційної агітації щойно зареєстрованих кандидатів.

В той самий час, в звітний період спостерігачі фіксували і поодинокі випадки поширення друкованої агітаційної продукції, що поширювалась під час публічних заходів та не містила вихідних даних. А також розміщення матеріалів рекламного характеру в газетах, що не містять належного маркування.

Зокрема, зафіксовано 4 випадки розміщення агітаційної продукції на носіях зовнішньої реклами, що не містять відомостей про замовника, тираж, а також підприємство-виготовлювача на користь кандидатів Юлії Тимошенка, Андрія Садового, Олександра Шевченка, а також Петра Порошенка, а також 2 випадки поширення під час публічних заходів листівок, що не містять відомостей про замовника, тираж, а також підприємство-виготовлювача на користь кандидатів Володимира Зеленського та Андрія Садового.

- 5 лютого в с. Нова Долина Біляївського р-ну, біг-борд з агітацією на користь кандидата Юлії Тимошенка;
- 7 лютого сіті-лайт в м. Чорноморськ з агітацією на користь Андрія Садового;
- 7 лютого в с. Лиманка Біляївського р-ну біг-борд на користь кандидата Олександра Шевченка;
- 14 лютого с. Маяки Біляївського р-ну біг-борд на користь кандидата Петра Порошенка.
- 1 лютого в м. Одеса під час зустрічі з виборцями, яку проводила довірена особа Андрія Садового в ТВО 135 під час зустрічі з виборцями поширювала листівки, що не містили вихідних даних;
- 7 лютого в м. Білгород-Дністровський в приміщенні ДКтаД, де відбувався концерт «Ліги Сміху», поширювались друковані матеріали з ознаками агітації на користь кандидата Володимира Зеленського.

З усіх зазначених випадків спостерігачі звернулись до поліції з заявами про порушення порядку здійснення передвиборчої агітації, зокрема, відсутність відповідних відомостей на друкованій агітаційній продукції.

Також в звітний період спостерігачі фіксували розміщення матеріалів агітаційного характеру в друкованих медіа області, які не містили відповідного маркування.

1) На користь Юлії Тимошенко – [«Вісті Кодимщини»](#) (номер від 2 лютого) та [«Чорноморські новини»](#) (номер від 7 лютого).

2) На користь Петро Порошенко – в газеті [«Вечерня Одеса»](#) (номер від 7 лютого), [«Одесская жизнь»](#) (номери [від 6-17 лютого](#), [13-24 лютого](#)).

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів** (PVT – parallel vote tabulation) з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямой агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

3) На користь Юрія Бойко – в газеті [«Правда за Одессу»](#) (номер від 3 лютого).

4) На користь Андрія Садового – в газеті [«Вечерня Одесса»](#) (номер від 7 лютого).

В усіх зафіксованих випадках поширення агітаційної продукції без належних вихідних даних, а також поширення в друкованих виданнях матеріалів з ознаками політичної реклами без належного маркування є підстави вважати, що такі матеріали також не були профінансовані з виборчих фондів кандидатів.

Окрім того, в лютому в Одеській області було розміщено значну кількість зовнішньої реклами партії Блок Петра Порошенка «Солідарність, яка містить ознаки прихованої агітації на користь кандидата Петра Порошенка. Прихована агітація, вочевидь, також не є такою, що фінансується з виборчого фонду кандидата. Окрім того, політична партія є одержувачем державного фінансування. Фінансування передвиборчої агітації з коштів державного фінансування заборонено, в той самий час, як фінансування політичної реклами партії з коштів державного фінансування не забороняється. Оскільки партія Блок Петра Порошенка «Солідарність» не є суб'єктом висування кандидата, а відповідно і суб'єктом виборчого процесу. В існуючому правовому полі для політичної партії не існує юридичних перешкод для здійснення політичної реклами в виборчий період, тим не менш, механізмів попередження витрачання коштів державного фінансування на рекламу, яка фактично є прихованою агітацією на користь кандидата, наразі не існує.

Використання приміщень органів влади для проведення передвиборної агітації

В звітний період зафіксовано один випадок розміщення агітаційних матеріалів в приміщенні районної державної адміністрації.

14 лютого у приміщенні Болградської РДА був зафіксований агітаційний плакат від імені Петра Порошенка «15 грудня 2015 року. Цей день увійшов в історію! Президент України Петро Порошенко».

Матеріал передвиборчої агітації також не містив відомостей, передбачених ч. 3 ст. 59 ЗУ «Про вибори Президента України».

В приймальній РДА спостерігачу ОПОРИ заявили, що жоден з працівників не може бути причетним до розміщення зазначеного агітаційного матеріалу, а також, що в РДА невідомо, хто міг розмістити агітаційний плакат.

Спостерігач ОПОРИ за відповідним випадком подав заяву до районного відділку поліції з повідомленням про порушення заборони щодо розміщення агітаційних матеріалів в приміщеннях органів влади, встановленої ч. 21 ст. 64 ЗУ «Про вибори Президента України».

Прояви чорного PR

Використання чорного PR в звітний період не набуло значних масштабів в Одеській області.

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів (PVT – parallel vote tabulation)** з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямої агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

Втім, 23-го лютого в обласному центрі на одному з міських ринків спостерігач зафіксував поширення матеріалів з ознаками чорного PR проти кандидата Володимира Зеленського. Під час спроб спостерігача з'ясувати в поширювача друкованих матеріалів замовника поширення, останній втік з місця події.

Діяльність з ознаками зловживання державними ресурсами

В звітний період спостерігачі зафіксували 4 випадки використання посадовими особами місцевих органів влади своїх повноважень для розгортання агітації за кандидатів.

В лютому голова однієї районної ради збирав представників бюджетної сфери на робочі наради, на яких серед іншого здійснювалась агітація за кандидата Олександра Вілкула, і одна районна державна адміністрація розміщувала на своєму офіційному сайті інформацію про висування та реєстрацію кандидата Петра Порошенка, що немає відношення до повноважень та напрямків роботи РДА.

- 31 січня у актовому залі НВК №1 м. Роздільна відбулася робоча нарада з працівниками культури Роздільнянського району, 7 лютого у сесійній залі Роздільнянської районної ради пройшла нарада з директорами шкіл і представниками батьківських комітетів Роздільнянського району. Достовірно відомо, що директори загальноосвітніх закладів Роздільнянського району отримали [офіційне запрошення на робочу нараду з директорами шкіл та головами батьківських комітетів від голови Роздільнянської районної ради Фелікса Сігала](#). Захід відбувався 7 лютого в 10.00. Згідно з відповіддю на запит на інформацію, Фелікс Сігал в зазначені дні не перебував у відпустці. Як повідомили спостерігачу начальник відділу культури Роздільнянської РДА Наталя Пояцика і начальник відділу освіти Наталя Красножон, які особисто були присутні на нарадах з працівниками культури і з представниками шкіл, кожен з цих зустрічей очільник районної ради закінчував висновками про складну ситуацію в країні, яка, на його думку, може змінитися на краще після виборів нового президента. При цьому він наголошував, що свій вибір уже зробив, і це - кандидат Олександр Вілкул.

Також відомо, що аналогічні зустрічі відбувались в актовому залі Роздільнянської районної лікарні 7 лютого з медичними працівниками Роздільнянського району та 1 лютого в актовому залі школи мистецтв м. Роздільна.

Згідно з ЗУ Про вибори Президента передвиборчою агітацією є здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за певного кандидата на пост Президента України. Передвиборча агітація може здійснюватися у формі проведення зборів громадян та інших зустрічей з виборцями, а також публічних закликів голосувати за або не голосувати за кандидата на пост Президента України (ч. 1, ст. 58).

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів (PVT – parallel vote tabulation)** з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямої агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

Відповідно, оскільки учасники зустрічі збирались на подію через офіційне запрошення від районної ради, яке було підписано головою районної ради, в зазначених діях вбачається порушення заборони, передбаченою ч. 1, ст. 64 щодо заборони здійснювати передвиборчу агітацію органам місцевого самоврядування.

- 30 січня та 4 лютого 2019 року на офіційному сайті Болградської РДА було розміщено два матеріали, які інформували про [наміри Петра Порошенка брати участь в виборах в якості кандидата](#), а також про [факт подання документів для реєстрації кандидатом до ЦВК](#). Обидва згадані матеріали містять цитати Петра Порошенка, які не мають відношення до виконання ним прямих посадових обов'язків, але водночас мають пряме відношення до намірів брати участь у виборах Президента України.

Згідно з п. 4 ч. 1 ст. 58 Закону «Про вибори Президента України», до агітації відноситься оприлюднення в друкованих та аудіовізуальних (електронних) засобах масової інформації політичної реклами, виступів, інтерв'ю, нарисів, відеофільмів, аудіо- та відеокліпів, інших публікацій та повідомлень. Окрім того, ч. 3 цієї ж статті роз'яснює, що до передвиборчої агітації не відносяться офіційні повідомлення в період виборчого процесу про дії кандидатів на пост Президента, пов'язані з виконанням ними посадових (службових повноважень). В той самий час, п. 2 ч. 1 ст. 64 закону «Про вибори Президента України» забороняє участь у передвиборчій агітації органам влади. Веб-сайти районних державних адміністрацій є ресурсами, призначеними для інформування про діяльність відповідних місцевих органів влади.

В звітний період зафіксовано 1 випадок публічної підтримки посадовими особами кандидата в Президенти Петра Порошенка, а також 2 випадки публічної підтримки посадовою особою кандидата Олександра Вілкула.

- 31 січня у актовому залі НВК №1 м. Роздільна відбулася робоча нарада з працівниками культури Роздільнянського району, 7 лютого у сесійній залі Роздільнянської районної ради пройшла нарада з директорами шкіл і представниками батьківських комітетів Роздільнянського району. Учасники заходів отримували офіційні запрошення на наради від голови Роздільнянської районної ради. Під час зустрічей голова Роздільнянської районної ради висловлював свої погляди щодо поточного політичного курсу в країні, а також інформував учасників про те, що зміни можливі лише після виборів, на яких він має намір голосувати за Олександра Вілкула. Зазначені заходи відбувались в робочий час. Голова районної ради не перебував у відпустці під час заходів. В зазначених діях вбачається порушення п. 2, ч. 1, ст. 64 Закону Про вибори Президента, що заборони здійснювати передвиборчу агітацію посадовим особам органів місцевого самоврядування в робочий час.

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів (PVT – parallel vote tabulation)** з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямої агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

- 8 лютого, в місті Балта відбулась презентація «Команди Порошенка» з півночі Одеської області, на якій було оголошено про публічну підтримку посадовими особами органів влади та органів місцевого самоврядування кандидату Петру Порошенку. Публічну підтримку, а також заклики підтримати кандидата були оголошені спікерами заходу: перший заступник голови Кодимської районної державної адміністрації Олег Косаренко, голова Балтської районної ради Олексій Пантілеєв, керуючий справами виконавчого комітету Балтської міської ради Олена Фролова, голова Куяльницької об'єднаної територіальної громади Подільського району Сергій Паламарчук та Балтський міський голова Сергій Мазур. Наприкінці заходу посадовці підписали меморандум про приєднання до «Команди Порошенка». Публічний захід відбувався в місцевому кафе, розпочався в 13.15 і тривав щонайменше годину. Час та тривалість обідньої перерви на момент підготовки звіту в Балтській міській раді, Куяльницькій сільській раді з'ясувати та Балтській районній раді з'ясувати не вдалось. Згідно з інформацією з офіційного сайту Кодимської РДА, обідня перерва в зазначеній районній державній адміністрації триває з 12.00 – до 12.45.

Враховуючи прямі та публічні заклики підтримати кандидата Петра Порошенка, що були проголошені посадовими особами, щонайменше двоє з котрих брали участь в агітаційному заході в робочий час, такі дії з боку посадових осіб розглядаються як порушення вимог п. 2, ч. 1 ст. 64 з-ну Про вибори Президента, стосовно заборони посадовим та службовим особам брати участь в передвиборчій агітації в робочий час. З зазначеного приводу спостерігачі звернулись до місцевого відділку поліції з заявою про можливе порушення, передбачене ст 212-10 КУпАП щодо здійснення передвиборчої агітації в спосіб, що протирічить закону.

Оскільки зустрічі з громадянами, на яких здійснювалась передвиборча агітація, відбувались в робочий час, агітація здійснювалась посадовою особою органів місцевого самоврядування, а учасники зустрічі збирались на подію через офіційне запрошення від районної ради, яке було підписано головою районної ради, в зазначених діях вбачається порушення заборони, передбаченою ч. 1, ст. 64 щодо заборони здійснювати передвиборчу агітацію посадовим особам органам місцевого самоврядування в робочий час.

Перешкоджання діяльності партій/кандидатів та їх представників

В звітний період місце 5-ть випадків пошкодження агітаційних матеріалів зовнішньої реклами трьох кандидатів: Андрія Садового, Анатолія Гриценка та Юрія Бойка.

В усіх випадках агітаційна продукція була пошкоджена фарбою або містила додавання нецензурної лексики.

Зокрема, 9 лютого були пошкоджені матеріали зовнішньої реклами Анатолія Гриценка в Одесі біля Пересипського мосту, 11 лютого Андрія Садового в цій же локації, а 18-го

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів (PVT – parallel vote tabulation)** з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямої агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

лютого – на вул. Варненській в Одесі була пошкоджена агітаційна продукція зовнішньої реклами кандидата Юрія Бойка.

В усіх випадках спостерігачі ОПОРИ звернулись до поліції з заявами про перешкоджання здійсненню передвиборчої агітації та пошкодження агітаційних матеріалів, покарання за що передбачені ст. 157 ККУ.

В лютому представники двох кандидатів в Одеській області заявили про напади, які вони пов'язують з участю в виборчій кампанії: місцеві команди Ольги Богомолець та Петра Порошенка. В обох випадках події з виборчими перегонами пов'язуються самими кандидатами. Достовірно встановити зв'язок між подіями та участю осіб в передвиборчій агітації наразі не представляється за можливе.

1. 11 лютого кандидат Ольга Богомолець повідомила про напад на житло представниці свого передвиборчого штабу в Одеській області. Спостерігачу ОПОРИ очільниці штабу в Одеській області – Ірина Яроцька, підтвердила зазначену інформацію, а також повідомила про те, що пов'язує події зі своєю участю в передвиборчій кампанії, оскільки незадовго до події отримувала смс-повідомлення з погрозами та закликами відмовитись від організації зустрічі кандидатки зі студентами медичного університету.

Поліція кваліфікувала зазначені події, як «пограбування».

2. 19 лютого було здійснено напад на приймальню партії «Блок Петра Порошенка «Солідарність» в селищі Окни, де розташовується передвиборчий штаб Петра Порошенка в Окнянському районі. В приміщенні були пошкоджені меблі та оргтехніка.

Представники штабу пов'язують події з виборчою активністю. Поліція кваліфікувала зазначені події, як «умисне знищення чи пошкодження майна».

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВЛАДИ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Місцеві органи влади та органи місцевого самоврядування традиційно на початок роботи окружних виборчих комісій не забезпечили останніх всіма необхідними меблями, оргтехнікою та засобами протипожежної безпеки. Втім за перший тиждень роботи комісій, більша частина необхідного обладнання, меблі та приміщення були надані всім ОВК Одеської області.

- З 11-ти ОВК в Одеській області лише одна ОВК – 133, повністю була забезпечена всім необхідним згідно з вимогами, затвердженими постановою ЦВК на момент проведення першого засідання комісії. В усіх інших ОВК на перше засідання було забезпечено лише доступ до приміщення для проведення засідання. ОВК 142 проводила засідання в кабінеті голови РДА, оскільки приміщення, призначене для проведення засідань комісії, не було готове після завершення в ньому ремонтних робіт.

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ З ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року Громадянська мережа ОПОРА проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів** (PVT – parallel vote tabulation) з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямой агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

Початок роботи всіх 11-ти ОВК Одеської області розпочався без конфліктів та протистоянь між членами ОВК. Переважна більшість ОВК працює узгоджено та без порушень в своїй роботі, незважаючи на те, що усіх комісіях меншість членів має досвід роботи в ОВК.

В більшості ОВК під час перших засідань щонайменше 2/3 від складу комісій прийняли присягу і, відповідні комісії у встановлений строк вступили в повноваження. Тим не менш 2 з 11-ти ОВК Одеської області провели перші засідання, на яких менше, ніж 2/3 від затвердженого складу комісій не прийняли присягу. Зокрема, на першому засіданні ОВК 135 були присутні 24 з 37 ми членів комісії, які прийняли присягу. А в ОВК 138 – під час першого засідання були присутні 20 з 36 членів комісії. Станом на момент підготовки усі комісії набули повноважень.

В переважній більшості ОВК Одеської області з поточного складу виборчих комісій більшість членів немає досвіду роботи в окружних або територіальних виборчих комісіях. Найбільше досвідчених членів комісій в ОВК 133, 140 та 142, найменше досвідчених членів комісій в ОВК 135, 136 та 138: від 5-ти до 8%. В середньому ж по області, приблизно 19% членів ОВК мають відповідний досвід організації виборів. Мають досвід роботи в ОВК щонайменше під час 1-го виборчого процесу в ОВК Одеської області:

133 - 12 з 38 (32%)
134 - 7 з 37 (19%)
135 - 2 з 37 (5%)
136 - 2 з 36 (6%)
137 - 8 з 36 (22%)
138 - 3 з 36 (8%)
139 - 6 з 36 (17%)
140 - 11 з 36 (31%)
141 - 5 з 36 (14%)
142 - 10 з 36 (28%)
143 - 11 з 36 (31%)

Втім, в переважній більшості ОВК станом на час підготовки звіту відсутність відповідного досвіду роботи не відобразилась на організації роботи ОВК. Явні ознаки низького рівня професіоналізму продемонстровано лише керівним складом ОВК № 140, в якій голова комісії без досвіду роботи не володів знаннями щодо процедур організації першого засідання комісії і намагався залучити до організації і проведення першого засідання голову Біляївської районної виборчої комісії.

Станом на час підготовки звіту в усіх ОВК Одеської області затверджено розподіл обов'язків між членами комісії, а також графік чергувань. Комісії на старті своєї роботи діють відкрито, допускають спостерігачів, довірених осіб кандидатів та інших осіб, які мають право бути присутніми під час засідання комісій. Комісії дотримуються

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів (PVT – parallel vote tabulation)** з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямої агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

процедурних вимог щодо роботи комісій та ведення діловодства. Більшість комісій дотримується встановлених законом процедур, лише 2 з 11-ти комісій під час допустились процедурних порушень під час перших засідань.

З ознаками порушень розпочала свою роботу ОВК 135. На першому засіданні зазначеної комісії, яке відбувалось 19-го лютого, були присутні 24-ри члени комісії з 37-ми. Така кількість присутніх членів була встановлена в результаті поіменного озвучування присутніх головою комісії. Тим не менш, в протоколі засідання комісії, який був оприлюднений 21-го лютого, було зазначено присутність 25-ти членів комісії: мінімальної кількості членів, прийняття присяги якими необхідне для набуття комісією повноважень. В першому засіданні цієї ж комісії активну участь брав заступник Приморської районної в місті Одесі адміністрації, дозвіл на присутність якого не давала комісія.

Також без дозволу комісії на першому засіданні ОВК 141 був присутній голова районного штабу кандидата Юрія Бойка.

Засідання всіх комісій в Одеській області відвідує близько 2/3 членів від затвердженого складу. Члени комісій не активні в обговореннях.

Станом на 25-те лютого в 11-ти ОВК Одеської області не відбулось значних змін. В перший тиждень роботи ОВК області відбулось 27-м замін, в тому числі, в трьох комісіях замінені секретарі, в чотирьох комісіях – голови.

ОВК 133 - 1 заміна (голова), ОВК 134 - 1 (член), ОВК 135 - 4 (член), 136 - 3 (голова, 2 члени), 137 - 2 (члени), 138 - 3 (голова, секретар, член), 139 - 1 (член), 141 - 2 (член), 140 - 3 (голова, секретар, член), 142 - 1 (член), 143 - 5 (секретар, 4 члени).

РОБОТА ОРГАНІВ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИБОРЦІВ

Відділи ведення державного реєстру виборців розташовані в приміщеннях РДА або ж органів місцевого самоврядування. Графіки роботи органів ведення реєстру співпадають з традиційними графіками роботи органів влади та місцевого самоврядування.

Працівники переважної більшості ВВ ДРВ демонструють відкритість до взаємодії з громадськістю та ЗМІ. Виключення складає ВВ ДРВ в Приморському районі Одеської області, працівники якого відмовляються взаємодіяти зі спостерігачами та ЗМІ.

В лютому, за свідченнями працівників ВВ ДРВ Одеської області, виборці залишались малоактивними в поданні заяв про тимчасову зміну місця голосування без зміни виборчої адреси.

За два місяці виборчого процесу до районних в області ВВ ДРВ зверталось з особистими заявами про тимчасову зміну місця голосування від 5-ти до 60-ти осіб з заявами. Найменш активно з заявами про тимчасову зміну місця голосування звертаються виборці півдня Одеської області. Найбільшу активність в поданні заяв про тимчасову

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів (PVT – parallel vote tabulation)** з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямой агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*

зміну місця голосування демонструють виборці в обласному центрі, де з заяви про тимчасову зміну місць голосування звернулось вже від 100 до 200 виборців. Випадків неоднакового застосування законодавства в роботі ВВ ДРВ Одеської області не зафіксовано.

ВВ ДРВ області демонструють належну активність в поширенні інформації про можливість тимчасової зміни місця голосування. Здебільшого, каналами для поширення такої інформації залишаються веб-сайти районних державних адміністрацій та районні газети. Окремі ВВ ДРВ періодично розміщують таку інформація на сторінках райадміністрацій в Facebook.

ВВ ДРВ обласного на офіційному сайті Одеської міської ради у [розділі "Вибори"](#) розміщено два відео-роз'яснення "Як проголосувати на виборах не за місцем прописки" та "Як змінити місце голосування". Зокрема, останній – відеоролик про процедуру зміни місця голосування ОПОРИ. Окрім того, районні в м. Одеса ВВ ДРВ розмістили інформацію про необхідність уточнення відомостей в Державному реєстрі виборців на носіях [зовнішньої реклами в місті](#). Недоліком такого способи наразі є нечитабельний формат подачі інформації.

*Довідково: Спостереження ОПОРИ спрямовано на незаангажовану оцінку процесу підготовки та проведення виборів, сприяння чесним та вільним виборам, попередження порушень. Із жовтня 2018 року **Громадянська мережа ОПОРА** проводить масштабну кампанію спостереження за виборами Президента. З моменту офіційного старту виборчої кампанії до спостереження залучено **204 спостерігачі** по всій країні. А 31 березня 2019 року та в разі проведення другого туру до них долучаться ще **понад 1 500 спостерігачів**. Вони також здійснюватимуть **паралельний підрахунок голосів (PVT – parallel vote tabulation)** з метою отримання результатів виборів, набагато швидших за офіційні та точніших за екзит-поли. Крім того, ми моніторимо використання бюджетних ресурсів у цілях непрямої агітації, навчаємо правоохоронні органи щодо особливостей виборчого процесу, запустили мережу громадських омбудсменів із захисту виборчих прав громадян, оцінили виконання Україною рекомендацій міжнародних місій щодо виборчої реформи та займаємося просвітою виборців.*